

Nem tudósképzés folyt, hanem emberformálás...

Gondolatok pedagógusnapra

Elsős elemista voltam 1930-ban. Nyugdíj előtt állt Orbók János tanító úr. A Mirhóhádi Iskola első és második osztályát tanította. Száz körül volt a létszám. A Mester beteges is volt, öreg és fáradt is. El-elvesztette türelmét, s akkor a hangját felemelte, s nem a dicséret szép szavaival illetve olykor a gyakran zsongó méhkast. Uram bocsá', még a fenyítés komolyabb eszközeire is sor került. Szégyen, nem szégyen, de féltünk, pedig csupa „férfiak” voltunk a keze alatt. A karácsonyi szünet előtt elbúcsúzott, és combtöréssel kórháza került.

Az új évet Dinya Ilona tanító nénivel kezdtük. Vele napfény, kedvesség, boldogság került az iskolába. Neki volt kedve játszani velünk, gyakran simogatta borzas, buta fejünket. Megfogta kis maszatos kezünket a betűk és számok kialakításakor. Szünetben közénk áll, érdekes, ismeretlen játékokra tanított meg bennünket. Torna óra is lett attól kezdve. Kedves kis dalokat tanított. Mindent átrendezett, még az ülésrend is hamarosan megváltozott. Biztatott, buzdított, segített. Nem volt hiányzó, vagy iskolakerülő. Ismeretlen volt a félelem. Rendszeres és sikeres szereplés után, tízpercben a katedrához szólította a példaadókat, és finom uzsonnáját szétosztotta közöttük. A padok közt járva, hogy segítsen, kellemes illatot húzott a sok nebuló által kipárologtatott, belélegzett terembe. Még most is, vénülő fejemmel, Ő jut eszembe, ha az utcán elhalad mellettem egy ápolat testű hölgy.

Az Ő munkája ébresztette fel bennem a vágyat, hogy tanító legyek.

A tanév végén elköszönt tőlünk. Megsirattuk. És amikor 20 évesen Újvidéken megkaptam a kitűnő tanítói oklevelet, elsőnek Ica néni jutott az eszembe, s nem éreztem magam hálátlannak 14 éve özvegy édesanyám iránt, aki 10 gyermeket nevelt fel szakadatlan munkával és tengernyi fáradtsággal.

Aztán a Nagy Tanító Hunya Lajos bácsi keze alá kerültem. Ő a 3. - 4. osztály tanította. Százan is voltunk, de csak november és március között, mert a szorgalmi idő többségét a csoport 30-40 %-a pásztorkodással, kanászsággal töltötte valamelyik tanyán, hogy a család anyagi helyzetét kevéske keresetével segítse.

A hatalmas terem falát zsúfolásig megtöltötte a történelmi, földrajzi, természetrajzi, bibliai képek sokasága. Fő helyen volt Magyarország és Békés vármegye térképe. Hatásos nevelő eszközök voltak. Hogy bezsongatott bennünket a török, tatár, labanc gyűlöletére! Pedig eléggé elavult módszerekkel dolgozott: nád-pálca, hosszú-pálca, fülbizga (rövid nyélre húzott gumicső). Minden tanítási nap a „zúgással” kezdődött. Ez felváltva szorzó és osztó tábla, versismétlés, közös hangos

olvasás, Endrőd történetének tanulása, bibliai tanulásból állt. Aztán jött a „porciózás” ami az el nem készített házi feladatokért járt. (Pofont soha nem adott!) Írni, olvasni, számolni mindenkit megtanított. Negyedikben a helyesírás lett a „vesszőparipa.” Nem telt el nap diktálás és elemzés nélkül. A hibákért „dongócsípés” járt, Viszont az is tagadhatatlan, hogy a helytörténet és néprajz iránti érdeklődésemet Ő csíráztatta ki fejemben és szívemben.

Ilyen előzmények után kerültem Szegedre, a Bakterájba (MÁV Fiúnevelő Intézet és Árvaház) ahonnan a Szent Imre Polgári Fiúiskolába jártam, melynek igazgatója az a Kockás Sándor volt, aki a 20-as években megszervezte és vezette az endrődi polgári iskolát. És milyen csodálatos tanári kar volt! Hamar tekintélyt szereztem magamnak, az úgy történt, hogy a legelső természettan leckét „hunyalajososan” tanultam meg, és mondtam fel Mészáros tanár úrnak. Az egész osztály elképedt, mert mint a verset, szóról-szóra elzúgtam. A tanár úr meg is kérdezte, hogy honnan jöttem, ki volt a tanítóm. Aztán az osztályhoz fordulva értékelt:

No, híres szegedi legények, jól kössétek fel a fehéreneműt, ha magatok mögé akarjátok utasítani ezt az endrődi BAKTERT!

Szégyelltem volna, ha egyszer is csütörtököt mond a tudásom.

Persze a Bakteráj is csodálatos volt, az endrődi viszonyokhoz hasonlítva. Parkettás tanterem és háló, hatalmas játéktér, ebédlő, fürdőszoba, óriási könyvtár, orvosi rendelő, betegszobák, önképzőkör, zeneterem, központi fűtés...

Belevetettem magam az olvasásba: A Láthatatlan ember, Az egri csillagok, Az Isten rabjai, Jókai, Verne, Karl May, János vitéz, Toldi... Romantikus csodavilág épült fel körülöttem.

Feledhetetlen élmény volt a Juhász Gyulával való találkozás. Csúnya, őszi idő volt. Sétálni mentünk a Tisza-parta kétszáznyian, négy nevelő tanár kíséretében. A folyó mellvédjének támaszkodva egy különös alak bámulta a Tiszát. Szőrös volt, ruházata enyhén szólva cibált. Legnagyobb megrökönyödésemre Paku Imre, Huszka László és Draskovits Pál tanár urak tisztelettel meghajolva köszöntötték a csaknem ijesztő emberroncsot. Nem tudtam mire véljem. Semmi gúny nem volt a hangjukban. Haza érve megkérdeztem a tanárokat, hogy miért köszöntek annak a furcsa embernek a Tiszánál. Válaszul kezembe nyomta a nagy költő Hárfa című verses kötetét. Így sorolt oda Szeged költője a szívemben Petőfi és Arany mellé. Hamarosan annyira megszerettem, hogy megírtam első versemet: Endrőd.

Mégis úgy éreztem Ica nénié az érdem, hogy a kitűnő tanulmány eredményért polgári után beiratkozhattam a Szegedi Királyi Katolikus Tanítóképzőbe. Ott

szellemóriások voltak a tanárim: Dr. Bálint Sándor, Dr. Katona Miklós, Dr. vitéz Szörényi József, Dr. Gyepes János, Kövessy Jenő, Straub József, Kapossy Gyula és az igazgató Dr. Becker Vendel...

Nem tudósképzés folyt, hanem emberformálás, felkészítés az életre. Nem hiszem, hogy ennél mesteribb, tökéletesebb munkát lehet végezni az emberformálásban. Örök hálával és el nem múló szeretettel tudok csak rájuk gondolni, holtuk után is.

Az utolsó két osztályt Újvidéken végeztem. Ott fiatal tanári kar oktatott, de csak a legfelső elismeréssel szólhatok róluk is.

Így jutottam haza kitűnő oklevéllel. Első munkahelyem a polgári iskolában volt, ahol a vezető egyéniség Iványi Gergely volt. Micsoda egyéniség! Hálás vagyok sorsomnak, hogy „szellemi fegyverhordozójává” fogadott. Aztán a nyugdíjig itthon maradtam. Dienes Izra, Paróczai Gergely, Szabó Elek, a két Lesniczky, Kovács Mátyás, Földváryék, Fehérvári Ferencek, Szabó Ernő, Uhrin Eszter, Vaszkó Mihály, Palotai Ferenc, a két Kovács Imre, Vaszkó Irén, Borsiné Finta Jolán, Horgos Piroska, Hunya Irma, Orbókék... hosszan sorolhatnám még őket. Mennyit tanultam tőlük! Milyen jó barátok voltak! Aztán jöttek az újak, a volt tanítványaim, Fülöp Imrével az élen.

Elkövettünk mindent Endrőd felemelkedéséért.

Tanulmányi és sportversenyek sorozatát nyertük. Évtizedeken át színjátszó csoportot működtettünk. A Dolgozók Iskolájába ezerre menő azok száma, akik nélkülözhetetlen ismeretek pótolva több és jobb értékhez jutottak. 56-ban a Nemzetőrség alapító tagjai voltunk.

Munkánk és helytállásunk hozzájárult, hogy olyan egyéniségek formálódtak, mint Sztanyik B. László, Gergely Ágnes, Tímár Máté, Fenákel Judit, Dr. Latorcai János, Dinya László, Varjú Vilmos, Bella Rózsa, Bella János, Kiszely Zoltán... kiváló orvosok, mérnökök, közgazdászok, tudósok, politikusok, jogászok, kutatók... de hosszú a sora a vállalkozók, iparosok, mezőgazdasági szaktekintélyeknek, akiknek nevei elválaszthatatlanok nevelőik, tanáraik lelkiismeretes és értékes munkájától.

Hogy miért írtam le mindezt?

Pedagógusnapra köszöntőnek szántam, hogy emléket állítsak vezetőknek és vezetetteknek emberségükről, helytállásukról. Ők már bizonyítottak, most a jelen nevelőkön a sor, hogy majdan emléküket így őrizhessék meg az utánuk jövő nemzedékek.

Ünnepi köszöntőm végén sok sikert kívánok ehhez a munkához, sok örömet, türelmet, egészséget, és anyagiakban is emelkedést.